

Aithris – Luchd-teagaisg

Ro-ràdh

Tha Bòrd na Gàidhlig a' solarachadh comhairle phroifeiseanta agus taic do dh'Ùghdarrasan Ionadail a thaobh leasachadh Foghlam tro Mheadhan na Gàidhlig (FMG) agus Foghlam Luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig (FLI). Tha seo a' gabhail a-steach taic-airgid gus luchd-obrach a leasachadh airson FMG agus FLI. Tha oifigear sònraichte aig Bòrd na Gàidhlig aig a bheil dleastanas airson dhreuchdan teagaisg ann am FMG a bhrosnachadh. A bharrachd air sin tha an t-oifigear air a bheil dleastanas airson Tràth-bhliadhnaichean a' toirt taic do leasachadh dreuchd ann an solar Tràth-bhliadhnaichean FMG air feadh na dùthcha.

Tha e air a bhith follaiseach gu bheil dùbhlain sònraichte ann a thaobh fastadh luchd-obrach foghlam Gàidhlig taobh a-staigh na Gàidhealtachd, Earra-Ghàidheal is Bhòid agus Baile-mòr Obar Dheathain. Am measg nam factaran bunaiteach tha na leanas:

- Nàdar dùthchail na Gàidhealtachd agus Earra-Ghàidheal is Bhòid
- an t-astar bho sholaraidhean Foghlam Tòiseachaidh Luchd-teagaisg (ITE) a th' ann mar-thà airson na trì Ùghdarrasan Ionadail
- An gainnead de chleachdadh greisean-sgoile ann an cùrsaichean ITE
- Factaran co-fhreagarrach leithid dùbhlain taigheadais, ceanglaichean, còmhhdail.

Thathas a' tuigsinn gu bheil dùbhlain sònraichte cuideachd a' toirt buaidh air leasachadh FMG agus FLI ann am pàirtean eile den dùthaich a' gabhail a-steach ùghdarrasan bailteil mòra. Bidh cuid de na prìomh chùisean co-cheangailte ris na co-theacsaichean sin air an toirt fa-near ann an Earrann a Dhà.

Ann an còmhradh ri co-oibrichean ann an Roinn na Gàidhlig is Albais aig Riaghaltas na h-Alba chaidh aontachadh gun toireadh Stiùiriche Foghlam Gàidhlig Bòrd na Gàidhlig seachad pàipear a' mìneachadh nan dùbhlain agus a' tabhann fhuasglaidhean a dh'fhaodadh a bhith ann. Tha oifigearan iomchaidh anns na trì Ùghdarrasan Ionadail air fiosrachadh agus molaidhean a thoirt seachad airson a' phàipeir seo. Tha e ann an dà earrann mar a leanas:

Earrann a h-Aon – cùisean gu sònraichte co-cheangailte ri Comhairlean Baile na Gàidhealtachd, Earra-Ghàidheal is Bhòid agus Obar Dheathain

Earrann a Dhà – cùisean nas fharsainghe co-cheangailte ri co-theacsaichean nàiseanta agus molaidhean airson tuilleadh gnìomh.

Earrann a h-Aon: A' Ghàidhealtachd, Earra-Ghàidheal is Bhòid agus Obar Dheathain

Co-theacsa.

- Tha solar FMG Tràth-bhliadhnaichean, Bun-sgoil agus Àrd-sgoil aig na trì Ùghdarrasan Ionadail agus FLI Bun-sgoil agus Àrd-sgoil mar phàirt den Phrògram 1+2 (L2 agus L3).
- Tha raon de dhreuchdan bàna fhathast aig na trì ùghdarrasan thairis air solar Tràth-bhliadhnaichean, Bun-sgoil agus Àrd-sgoil FMG, a' gabhail a-steach dreuchdan bàn mar Thidsearan Clas, Obraichean Àrdaichte, Còmhdach Màthaireil agus Neach-taic Taic Sgoilearan.
- Cha b' urrainn don Ghàidhealtachd seirbheis bun-sgoile ùr FMG a leasachadh air a' Chomraich (air a thòiseachadh fon Stiùireadh Reachdail airson Foghlam Gàidhlig) air sgàth 's nach robh e comasach neach-teagaisg FMG fhadadh airson an t-solair ùr.

- Tha dùbhlain air a bhith aig Baile Obar Dheathain ann a bhith a' fastadh thidsearan FMG gu solar Bun-sgoile agus Àrd-sgoile.
- Tha raon de bhun-sgoiltean FMG agus sgoiltean fa-leth aig a' Ghàidhealtachd.
- Chan eil ach glè bheag de structaran adhartachaidh ann an Earra-Ghàidheal is Bòd agus Obar Dheathain, ged a tha an tè mu dheireadh air leudachadh o chionn ghoirid, agus chan eil solar bun-sgoile FMG leis fhèin ann.
- Tha Obar Dheathain air tòiseachadh a' leasachadh structar adhartachaidh le sanasachadh dreuchd Prìomh Thidsear FMG san Dàmhair 2022.
- Tha dùbhlain mòra ann co-cheangailte ri còmhachd màthaireil, cùmhnantan gearr-ùine, cùmhnantan pàirt-ùine agus còmhachd solair FMG.
- Tha buaidh aig factaran co-cheangailte ri coimhearsnachdan dùthchail agus iomallachd air fhaicinn gu sònraichte air a' Ghàidhealtachd agus Earra-Ghàidheal is Bòd (taigheadas, ceangal, còmhachd, dùbhlain do choimhearsnachdan eileanach, dìth sluaigh msaa). A bharrachd air an sin tha cosgais an ìre mhath àrd a thaobh taigheadais a' toirt buaidh air Baile Obar Dheathain.
- Chan eil greisean gnìomhachais mar phàirt de ITE an-còmhnaidh cho furasta ri fhaighinn anns na trì Ùghdarrasan Ionadail.
- Chan eil tidsearan deuchainneach an-còmhnaidh a' faighinn cothrom air greisean gnìomhachais anns na 3 Ùghdarrasan Ionadail.
- Tha cleachdadh prògram Taic Bogaidh Bhòrd na Gàidhlig air a bhith gu math ìosal thar nan trì Ùghdarrasan Ionadail (faic molaidhean)

Cuid de leasachaidhean a dh'fhaodadh a bhith ann (air an cur ri chèile ann an co-cheangal ri Oifigearan Ùghdarras Ionadail):

1. Brosnachadh dreuchdan FMG (agus is dòcha FLI) ann an dòigh nas èifeachdaiche. Tha pasgan gluasad ann an-dràsta taobh a-staigh na Gàidhealtachd (faic molaidhean).
2. Bidh solaraichean ITE a' faighinn taic a bharrachd bho Chomhairle Maoinachaidh na h-Alba (SFC) gus greisean gnìomhachais tidsear a sholarachadh anns na 3 Ùghdarrasan Ionadail. Bhiodh seo a' gabhail a-steach taic a bharrachd airson tursan oidean, àiteachan-fuirich do thidsearan agus luchd-oideachaidh msaa. (faic molaidhean).
3. Rachadh ath-sgrùdadh a dhèanamh air solarachadh greisean gnìomhachais Promhaidh. Bhiodh seo a' gabhail a-steach brosnachaidhean a dh'fhaodadh a bhith ann agus taghadh na Gàidhealtachd no Earra-Ghàidheal is Bhòd a bhith nas sònraichte do sgìrean fa leth (ged is dòcha nach leasaich seo cleachdadh ann am pàirtean sònraichte de na h-ùghdarrasan ionadail sin dh'fhaodadh e na dùbhlain ann an sgìrean Inbhir Nis no an Òbain a lùghdachadh, mar eisimpleir).
4. Ged a tha roghainn bogaidh air a sholarachadh aig Sabhal Mòr Ostaig a tha taobh a-staigh na Gàidhealtachd chan eil seo air mòran a tharraing leis an Ùghdarras Ionadail. Bu chòir ath-sgrùdadh a dhèanamh air a' chomas airson libhrigeadh air-loidhne agus tuilleadh libhrigidh aghaidh-ri-aghaidh (faic molaidhean).
5. A bharrachd air sin tha raon farsaing de mholaidhean eile ann an Earrann 2 a dh'fhaodadh, ged a tha iad nàiseanta ann an nàdar, buaidh mhath a thoirt air solar sa Ghàidhealtachd/Earra-Ghàidheal is Bòd agus Baile Obar Dheathain.
6. Bheir Bòrd na Gàidhlig agus na trì Ùghdarrasan Ionadail seachad freagairtean sgrìobhte do na co-chomhairlean nàiseanta iomchaidh uile air cùisean co-cheangailte ri, mar eisimpleir, taigheadas, ceanglaichean, Plana Nàiseanta nan Eilean msaa. Far an gabh sin dèanamh bheir Bòrd na Gàidhlig fios do na h-Oifigearan

**Bòrd na
Gàidhlig**

Gàidhlig anns na trì ùghdarrasan ionadail far am faodadh co-chomhairlean poblach buaidh a thoirt air na cùisean sin.

Earrann a Dhà: Cùisean Nàiseanta nas fharsainghe agus Molaidhean bho Bhòrd na Gàidhlig

Cùisean nas Fharsainghe:

1. Tha e cudromach aideachadh nach bi fuasglaidhean simplidh no “luath” airson cùisean iom-fhillte soirbheachail. Mar sin cha bhi buaidh mhòr aig a bhith a’ toirt seachad barrachd àiteachan ann an cùrsaichean ITE leis nach eil fianais sam bith ann gu bheil cruinneachadh mòr de dh’oileanaich ITE san amharc nach b’ urrainn faighinn gu àiteachan no gu bheil dìth maoineachaidh aig solaraidhean ITE. Tha Comhairle Maoineachaidh na h-Alba, mar eisimpleir, air 25 àite a sholarachadh do dh’Oilthigh Shrath Chluaidh airson seisean 22-23 le dìreach 5 àiteachan gan lìonadh. Uile gu lèir, fhuair OGE maoineachadh airson timcheall air 200 àite le glè bheag de chleachdadh airson ITE FMG. Bhiodhe na chuideachadh nam biodh UHI a’ dèanamh measadh air soirbheachas an tairgse ITE aca a’ buntainn ri FMG agus an uair sin a’ cur air dòigh gnìomhan gus buaidh air an roinn a leasachadh.
Bidh adhartas a rèir eadar-theachdan dealbhaichte air am beachdachadh gu faiceallach, a tha air am pasgadh, agus air an co-shìneadh le Ro-innleachd Foghlam Gàidhlig ùr sam bith (mar thoradh air Co-chomhairle Riaghaltas na h-Alba air Gàidhlig is Albais).
2. Tha Staitistigean Nàiseanta a chuir Riaghaltas na h-Alba ri chèile a’ nochdadh gum faodadh adhbhar cleachdaidh a bhith na chùis, le timcheall air trian de thidsearan a tha comasach air teagasg ann am FMG nach eil a’ dèanamh sin an-dràsta. [Tha staitistig gnàthach](#) a’ nochdadh na leanas:
FMG Bun-sgoil – 370 tidsear comasach air teagasg ann am FMG le 244 ag obair san roinn
FMG Àrd-sgoil – 170 tidsear comasach air teagasg ann am FMG le 112 ag obair san roinn an-dràsta.
A bharrachd air sin sheall fianais bho Shuirbhuidh GTCS o chionn ghoirid air Tidsearan na h-Alba raon de dh’ùidh ann am Foghlam Gàidhlig air feadh na dùthcha (faic molaidhean).

Mholaidhean

1. Buidheann-obrach Nàiseanta a bhith air a stèidheachadh agus air a stiùireadh le Bòrd na Gàidhlig gus ath-sgrùdadh a dhèanamh air cùisean làithreach agus comhairle a thoirt seachad air na h-ath cheumannan. Bhiodh a’ Bhuidheann a’ leantainn a-steach don t-sruth-obrach Fastadh Thidsearan taobh a-staigh ìre Adhartas nas luaithe agus bhiodh riochdachadh àrd-ìre aca bho na leanas:

Bòrd na Gàidhlig
Sgioba Gàidhlig is Albais Riaghaltas na h-Alba
Riochdachadh Ùghdarras Ionadail
GTCS
SFC
Riochdachadh Solaraidhe ITE

Mar sin bhiodh a’ Bhuidheann-obrach Nàiseanta a’ toirt cunntas do Rùnaire a’ Chaibineit airson Foghlam agus Sgìlean tron iomairt ìre Adhartais Nas luaithe agus bhiodh i air a stiùireadh taobh a-staigh nan goireasan a th’ ann mar-thà. Rachadh clàr-ama soilleir airson

aithisgean eadar-amail agus deireannach a stèidheachadh bhon toiseach agus gnìomhachd air a cho-thaobhadh ri Plana Nàiseanta na Gàidhlig 2023-28 agus builean Co-chomhairle Riaghaltas na h-Alba air Gàidhlig is Albais (2022).

2. A bharrachd air an sin, bhiodh raon-ùghdarras soilleir aig [a' Bhuidheann Comhairleachaidh Planadh Luchd-obrach Luchd-Teagasg](#) beachdachadh air solar Thidsearan FMG agus a' toirt a-steach fiosrachadh agus molaidhean sònraichte co-cheangailte ri FMG anns na foillseachaidhean aca gu lèir. Thathar a' moladh gum bi eòlas aig a' Bhuidheann a' buntainn ri Foghlam Gàidhlig agus gun dèanar ath-sgrùdadh air toraidhean gum am bi buaidh aig a' Bhuidheann Comhairleachaidh air solar FMG is FLI. An-dràsta chan eil coltas gu bheil gin de thoraidhean na Buidhne Comhairleachaidh a' nochdadh a' phrionnsabail gu bheil Alba a' toirt seachad foghlam tro Ghàidhlig no Beurla. Faodaidh Bòrd na Gàidhlig taic phroifeiseanta agus comhairle a thoirt don Bhuidheann Comhairleachaidh (a-rithist faodar seo a libhrigeadh a' cleachdadh an goireas a th' ann mar-thà).

3. Bhiodh pasgan staitistigeil nàiseanta a' cleachdadh Dàta Riaghaltas na h-Alba co-cheangailte ri dàta FMG is FLI air a chur ri chèile gach bliadhna a dh'fhaodar a chleachdadh gus sùil a chumail air leasachadh (m.e. ceudad de thidsearan comasach air teagasg ann am FMG a tha a' dèanamh sin an-dràsta msaa.)

Far am faodadh rannsachadh a bharrachd a bhith buannachdail, bhiodh Bòrd na Gàidhlig a' coimiseanachadh seo mar a bhiodh iomchaidh (m.e. cnapan-starra air am faicinn am measg fileantaich a' gluasad gu FMG bho mheadhan na Beurla, cnapan-starra air am faicinn co-cheangailte ri cur a-steach airson cùrsaichean bogaidh msaa.)

4. Dhèanadh a' Bhuidheann-obrach Nàiseanta ath-sgrùdadh air Pasganan Brosnachaidh le fòcas sònraichte air na 3 Ùghdarrasan Ionadail. Bhiodh fianais air buaidh air a mheasadh agus air a sgrùdadh le Pasganan Brosnachaidh gan cur air adhart thar gach dreuchd bàn. Rachadh beachdachadh air brosnachaidhean a bharrachd. Tha Bòrd na Gàidhlig air moladh nar tagradh don Cho-chomhairle air Gàidhlig agus Albais gun tèid am Prògram STEM a leudachadh gu Foghlam Luchd-teagasg Gàidhlig (a' fàs gu bhith na STEM+G). An-dràsta tha STEM a' toirt taic do thagraichean tro mheadhan na Beurla agus na Gàidhlig airson cuspairean STEM. Bu chòir tagraichean tro mheadhan na Gàidhlig agus Gàidhlig mar cuspair a bhith air an gabhail a-steach sa phrògram STEM. Faodaidh Sgioba Foghlaim Bòrd na Gàidhlig taic a bharrachd agus comhairle phroifeiseanta a thoirt don sgioba STEM.

5. Dh'fhaodadh sgiobaidhean Luchd-taic Cànain taobh a-staigh Ùghdarrasan Ionadail a tha a' toirt seachad FMG a bhith air an leasachadh gu rianail le taic bhon Sgeama Thabhartasan Sònraichte. Bheir seo na buannachdan a leanas:

- ❖ Bidh teagasg FMG a' fàs nas tarraingiche agus libhrigeadh bogaidh luchd-obrach a' fàs nas èifeachdaiche.
- ❖ Far a bheil solarachadh agus còmhach màthaireil fhathast dùbhlach, thèid solar tro mheadhan na Beurla a leudachadh le libhrigeadh Gàidhlig sa chlas bho Luchd-taic Cànain a' dèanamh cinnteach gu bheil libhrigeadh dà-chànanach ann.
- ❖ Gheibheadh Luchd-taic Cànain slighean soilleir gu teagasg FMG. Is dòcha nach biodh seo freagarrach airson a h-uile Neach-taic Cànain ach bhiodh e ri fhaighinn agus air a sgrùdadh thar ùine. Bheireadh tachartasan cunbhalach agus cothroman trèanaidh do Luchd-taic Cànain cuideam air na slighean. Mar a tha an luchd-obrach seo a' tòiseachadh a' fàs bheireadh Bòrd na Gàidhlig cothroman cuimsichte do Luchd-taic Cànain barrachd fhaighinn a-mach mu theagasg FMG agus goireas sanasachd air-loidhne a bharrachd a dhealbhadh coltach ri DèanDiofar (tha an goireas Beurla

<https://getintoteaching.education.gov.uk/train-to-be-a-teacher> cuideachd na àite fiosrachaidh airson stuthan brosnachaidh ùra a chruthachadh).

6. Dhèanadh a' Bhuidheann-obrach Nàiseanta ath-sgrùdadh air riarachadh luchd-deuchainn agus greisean gnìomhachais ITE anns a' Ghàidhealtachd, Earra-Ghàidheal is Bhòid agus Baile Obar Dheathain agus dhealbh iad leasachaidhean a bheir buaidh air na leanas:
 - i) Structaran ùra agus taic do sholaraichean ITE agus tidsearan-oileanach gus àrdachadh a thoirt air na tha a' gabhail greisean-gnìomhachais ITE anns na trì ùghdarrasan ionadail.
 - ii) Lèirmheas air riarachadh luchd-deuchainn a' gabhail a-steach brosnachaidhean a dh'fhaodadh a bhith ann agus an comas raointean sònraichte a thaghadh airson pròbhaidh taobh a-staigh Earra-Ghàidheal is Bhòid agus na Gàidhealtachd.

7. Dhèanadh a' Bhuidheann-obrach Nàiseanta ath-sgrùdadh air solar FMG ITE agus moladh leasachaidhean anns na raointean a leanas:
 - i) Leanaidh Bòrd na Gàidhlig air adhart a' libhrigeadh raon de ghnìomhachd sanasachd air feadh na h-Alba le fòcas air fastadh thidsearan agus a' dealbhadh dhòighean ùra gus taic a thoirt do sholaraichean ITE ann a bhith ag adhartachadh chùrsaichean ITE FMG.
 - ii) Tha an t-slighe bhogadh ITE a-steach do theagasg FMG do thagraichean gun Ghàidhlig, ri fhaighinn an-dràsta aig Oilthigh Dhùn Èideann agus a' dèanamh suas 44% de na tidsearan oileanach air fad air cùrsaichean ITE FMG. Chan urrainnear cus cuideam a chur air buaidh na slighe seo gu teagasg FMG. Dhealbhaidh a' Bhuidheann-obrach Nàiseanta dòighean ùra gus an t-slighe seo adhartachadh agus taic a thoirt do sholaraichean ITE eile gus cùrsaichean coltach ris a libhrigeadh. Tha sgioba SMO an-dràsta a' beachdachadh air an t-slighe làithreach aig SMO (Cùrsa Comais ann am Bliadhna 1 le cùrsa ceuma 4-bliadhna) gus am bi slighe shoilleir 5 bliadhna ri fhaighinn. Tha còmhraidhean cuideachd air tòiseachadh eadar Oilthigh Obar Dheathain agus Bòrd na Gàidhlig agus bidh Coinneamh Ceangal le Oilthigh Shrath Chluaidh a' gabhail àite san Dùbhlachd 2022 (Sgioba Foghlaim a' Bhùird agus sgioba ITE ann an Srath Chluaidh). Faicibh nota fiosrachaidh a bharrachd *

8. Tha Bòrd na Gàidhlig a' toirt taic ionmhais do thidsearan meadhan-Beurla gus bogadh a dhèanamh agus gluasad gu dreuchd iomchaidh ann am FMG. Tha seo ri fhaighinn aig na leanas:

Oilthigh Ghlaschu
SMO
UHI Innse Gall

Bhiodh a' Bhuidheann-obrach Nàiseanta a' meòrachadh air far an urrainnear prògraman bogaidh a bharrachd a bhrosnachadh agus gu sònraichte an gabh cùrsa bogaidh tar-chinealach air-loidhne / aghaidh-ri-aghaidh a sholarachadh. Bidh comas aig seo aghaidh a chur air na dùbhlain a dh'ainmich Comhairle na Gàidhealtachd co-cheangailte ri cothrom air bogadh do thidsearan meadhan-Beurla nach urrainn gluasad airson seisean foghlaim slàn. A bharrachd air sin rachadh measadh a dhèanamh air a' chomas airson cùrsa bogaidh pàirt-ùine leudaichte a sholarachadh.

9. Bheireadh a h-uile Ùghdarras Ionadail a bhiodh a' solar FMG aghaidh air solar adhartas dreuchdail taobh a-staigh FMG. Gabhaidh seo a-steach na leanas:
 - a) Leudachadh air na tha ri fhaotainn de dhreuchdan Prìomh Thidsear / Iar-Cheannard / Ceannard Dàimhe ann an sgoiltean dà-chànanach.
 - b) A' leudachadh na h-àireimh de sgoiltean FMG leotha fhèin gus am bi dreuchdan ceannardais FMG rim faighinn nas trice (ri fhaighinn an-dràsta sa Bhun-sgoil ann an Dùn Èideann, Glaschu agus Gàidhealtachd agus aig ìre Àrd-sgoile ann an Glaschu a-mhàin).
 - c) Faodaidh Planaichean Gàidhlig agus an Sgeama Thabhartasan Sònraichte stiùireadh ro-innleachdail agus goireas a bharrachd a sholarachadh gus taic a thoirt do libhrigeadh structaran dhreuchdan ann am FMG.

10. Dhèanadh a h-uile Ùghdarras Ionadail ath-sgrùdadh air libhrigeadh gnàthach FMG Àrd-sgoil anns na raointean a leanas:
 - a) Dèan lèirmheas air cleachdadh thidsearan àrd-sgoile FMG gus dèanamh cinnteach gu bheil iad a' libhrigeadh clàr-ama slàn taobh a-staigh FMG.
 - b) Ullachaidhean cùmhnantail gus dèanamh cinnteach gu bheil raon-ùghdarras soilleir aig a h-uile tidsear àrd-sgoile FMG airson FMG a libhrigeadh le làn libhrigeadh air a' chlàr-ama agus gu bheil luchd-obrach FMG air a thomhas taobh ri taobh Àireamh Luchd-obrach na Sgoile (bhiodh Àireamh Luchd-obrach FMG agus FMB aig gach sgoil).
 - c) Tro Phlanadh Leasachaidh Bliadhnail agus Inbhean agus Aithris Càileachd, far nach eil tidsearan FMG air an cleachdadh gu h-iomlan an-dràsta ann an libhrigeadh FMG, bhiodh loidhne-tìm soilleir air a stèidheachadh airson cuin a libhrigeas gach sgoil an targaid seo.
 - d) Bhiodh gach Ùghdarras Ionadail a' cleachdadh na staitistig nàiseanta a tha a' nochdadh nach eil mu thrìan den fheadhainn a tha comasach air teagasg ann am FMG a' dèanamh sin an-dràsta gus tidsearan a chomharrachadh taobh a-staigh na roinne seo agus ro-innleachd a dhealbhadh gus cleachdadh a' ghoireas luchd-obrach seo a bhrosnachadh ann an dòigh nas èifeachdaiche.

11. Dh'fhaodadh na leanas ìomhaigh teagasg FMG a neartachadh agus tagraichean a tharraing:
 - a) Tha comas aig e-Sgoil fiosrachadh a bharrachd a thoirt seachad, a neartachadh ìomhaigh foghlam àrd-sgoile FMG agus a leudaicheas an t-ullachadh curraicealaim a tha ri fhaotainn tro mheadhan na Gàidhlig agus mar sin a tharraingeadh daoine a-steach don roinn. Mar a chaidh a chomharrachadh san tagradh don Cho-chomhairle air Gàidhlig is Albais rachadh ath-sgrùdadh a dhèanamh air buaidh e-Sgoil air roinn FMG agus rachadh tuilleadh leasachaidh aontachadh. Bheachdaicheadh a' Bhuidheann-obrach Nàiseanta air stuthan sam bith co-cheangailte ri buaidh e-Sgoil agus obraicheadh iad le com-pàirtichean gus seo a leasachadh tuilleadh.
 - b) Dh'fhaodadh beairteas cultarail libhrigeadh FMG luchd-iarrtais a tharraing agus rachadh ath-sgrùdadh a dhèanamh air fiosrachadh cultarail agus fiosrachadh a bharrachd bhon churraicealam bho raon de thùsan a bharrachd leithid Fèisean nan Gàidheal, Spòrs Gàidhlig, sgioba oifigearan CNAG. Dh'fhaodadh gur e obair a

tha seo do Bhòrd na Gàidhlig, a chuireadh an uairsin pàipear ath-bhreithneachaidh le molaidhean chun a' Bhuidheann-obrach Nàiseanta.

- c) Tha Bòrd na Gàidhlig air freagairt mhionaideach a thoirt do Cho-chomhairle GTCS air Clàradh Thidsearan le molaidhean soilleir co-cheangailte ri Clàradh FMG. Cuiridh aithne nàiseanta air sgilean teagasg FMG ri iomhaigh proifeiseanta na roinne.
 - d) Tha Bòrd na Gàidhlig air comhairle phroifeiseanta agus taic a thoirt do SMO mu bhith a' dèanamh pileat air trèanadh a bharrachd co-cheangailte ri FMG. Dh'fhaodadh seo a bhith a' gabhail a-steach modal trèanaidh nàiseanta airson Ceannardas FMG le Beurla agus modal airson fileantaich a tha a' beachdachadh air lìbhrigeadh Cuspair Àrd-sgoile tro mheadhan na Gàidhlig. Bheachdaicheadh a' Bhuidheann-obrach Nàiseanta gu sònraichte air na cothroman trèanaidh a tha rim faotainn do thidsearan FMG agus molaidh iad tuilleadh leasachaidh (bidh seo a' gabhail a-steach, mar eisimpleir, cothroman air an toirt seachad le Bòrd na Gàidhlig, Stòrlann Nàiseanta agus Foghlam Alba). Cuiridh prògram nàiseanta IPFD ri iomhaigh teagasg FMG cuideachd.
12. Tha Suirbhìdh GTCS de Thidsearan na h-Alba a' toirt seachad fianais luachmhor air ùidh ann am Foghlam Gàidhlig air feadh Alba. Bhiodh na gnìomhan a leanas air an aontachadh:
- a) Obraichidh am Buidheann-obrach Nàiseanta gu dìreach le GTCS gus dèanamh cinnteach gum faigh gach Ùghdarras Ionadail cothrom air an fhiosrachadh mun luchd-obrach aca.
 - b) Bidh Ùghdarrasan Ionadail air am brosnachadh gus fianais a thoirt air mar a chleachd iad am fiosrachadh seo gus raointean obrach sna Planaichean Gàidhlig aca a lìbhrigeadh (ann an deasachaidhean ùra agus tro aithisgean sgrùdaidh bliadhnail).
 - c) Dealbhaidh GTCS le taic bho sgioba Foghlaim a' Bhùird agus ann an co-cheangal ri GLAN, plana gnìomh a' cleachdadh toraidhean an t-suirbhìdh airson seiseanan 23-24 agus 24-25 agus bheir iad cunntas air planadh airson suirbhìdh eile agus/no suirbhìdhean cuimsichte air cuspairean sònraichte.

* Tha e comasach dha Èirinn agus a' Chuimrigh 2 shlighe a thaisbeanadh gu teagasg tro mheadhan na Cuimris agus tro mheadhan Gàidhlig na h-Èirinn – tro bhith a' gabhail pàirt ann an solar Cuimris no Gàidhlig na h-Èirinn agus bho dhaoine a tha ag ionnsachadh nan cànanan ann an solar tro mheadhan na Beurla (Cuimris no Gàidhlig na h-Èirinn mar Nua-chànan). Tha fìor dhroch chliù aig Alba ann a bhith a' teagasg Gàidhlig mar Nuadh-chànan taobh a-staigh na roinne meadhan-Beurla:

- a) Tha a' Ghàidhlig a' dèanamh suas nas lugha na 1% de theisteanas Nàiseanta 5 / Àrd-ìre / Àrd-ìre Adhartach ann an Nuadh-chànanan.
- b) Is ann ainneamh a thathas a' teagasg Gàidhlig anns an roinn meadhan-Beurla agus glè ainneamh le tidsearan nach eil nan tidsearan FMG (faodaidh seo droch bhuaidh a thoirt air comas leudachadh FMG leis gu bheil tidsearan FMG gu tric a' toirt seachad cùrsaichean Gàidhlig mar Nuadh-chànan)
- c) Thèid an ATQ Gàidhlig a tha air a phileatachadh an-dràsta aig Oilthigh Shrath Chluaidh agus air a mhaoineachadh gu h-iomlan le Bòrd na Gàidhlig a mheasadh aig toiseach 2024 às

dèidh crìoch a chur air a' chùrsa airson a' bhuidheann làithreach. Bheir seo comas do thidsearan Nuadh-chànanan Gàidhlig a chur ris a' chlàr aca le GTCS. Le bhith dèanamh cinnteach gu bheil Gàidhlig ri fhaotainn nas fharsainge mar Nua-chànan tha comas ann buaidh mhòr a thoirt air luchd-obrach FMG ach bheir seo beagan ùine.

d) An coimeas ri Nuadh-Chànanan eile, is ann ainneamh a tha Gàidhlig na L2, leis nach eil i ri fhaighinn thar raon farsaing de Àrd-sgoiltean. Tha a bhith a' brosnachadh solar Gàidhlig nas motha, mar L3, am measg phrìomhachasan Bhòrd na Gàidhlig anns a h-uile Plana Gàidhlig ùr airson Ùghdarrasan Ionadail. Tha am Bòrd ag obair leis a h-uile ùghdarras ionadail gus dèanamh cinnteach gu bheil targaidean a ghabhas tomhas air an gabhail a-steach ann am Planaichean Gàidhlig nan ùghdarrasan ionadail air fad airson L3 a sholarachadh (ann an 2022 chaidh targaidean ceudad iomchaidh aontachadh le Siorrachd Lannraig a Tuath, Earra-Ghàidheal is Bhòid agus Sruighlea mar eisimpleir).

e) Bu chòir a thoirt fa-near gu bheil a bhith a' togail bogadh ann an cùrsa ITE fada nas èifeachdaiche a thaobh cosgais na bhith a' toirt taic bogaidh do thidsearan a tha ag obair ann am foghlam tro mheadhan na Beurla aig an àm seo (far a bheil cosgaisean solarachaidh bliadhnaile na chaitheamh mòr bho stòrasan Bhòrd na Gàidhlig – 80% de chosgais solair airson seisean foghlaim agus cìsean cùrsa msaa. le ùghdarrasan ionadail a' cur 20% de chosgaisean ùrachaidh thidsearan solair).

f) Tha an t-slighe ITE do thagraichean le beagan Gàidhlig no gun Ghàidhlig agus na slighean SMO nam pàirt riatanach de ro-innleachd sam bith agus iad a' dèiligeadh ris an easbhaidh a th' ann an-dràsta san t-siostam meadhan-Beurla. 'S e prìomh phrìomhachasan a bhith a' leudachadh na tha ri fhaotainn den t-solar seo agus a' togail solar na Gàidhlig mar Nua-chànan san fhad-ùine ann am meadhan na Beurla.